

SØR-VARANGER KOMMUNE

Retningslinjer for oppholdsbetaling i institusjon

Utarbeidet av Veronika Heitmann Kurthi 14.11.19

(Oppdatert 11.02.20)

Innholdsfortegnelse:

1. Virkeområde	S.3
2. Målsetting	S.3
3. Rutiner ved beregning m.v.	S.4
3.1 Innhenting av opplysninger	S.4
3.2 Friperioder m.v.	S.4-5
3.3 Utregning av oppholdsbetaling	S.5-6-7-8
3.4 Klage på vedtaket	S.8
3.5 Nye vedtak og Etteroppgjør	S.8-9-10
3.6 Tjenester som dekkes av vederlaget	S.10
3.7 Opphør av institusjonsoppholdet	S.10-11
3.8 Maksimal- og minimumspriser	S.11
4. Sammendrag	S.11
5. Anne praktisk informasjon	S.12

1. Virkeområde

Personer med opphold i institusjon og som betaler vederlag etter forskrift 26. april 1995 nr. 392 om vederlag for opphold i institusjon m.v. fastsatt av Sosial- og helsedepartementet med hjemmel i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 2-3 og § 6-9 og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester § 11-2.

Grunnlag:

- Forskrift om vederlag for opphold i institusjon m.v.” fastsatt av Sosial- og helsedepartementet 26.april 1995.
- Lov 1982-11-19 nr 66: Lov om helsetjenesten i kommunene.
- Rundskriv fra Statens helsetilsyn IK-25/96
- Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-46/97
- Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-47/98
- Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-1/2009
- Håndbok;” Betaling for beboere i institusjon” av Åsmund Edvardsen og Leif Kåre Helland. 4.utgave 2014

2. Målsetting

Det er kommunens ansvar å utvikle systemer og rutiner som på best mulig måte ivaretar forskriftens intensjoner.

Det må legges til grunn at det på området fattes enkeltvedtak overfor privatpersoner som ofte er ute av stand til å vurdere de vedtak som blir gjort. Dette er en av grunnene til at det er et lavt antall klagesaker innen vederlagsberegningen. Dette fordrer at kommunen har en høy grad av nøyaktighet i behandlingen.

Målsetting for Sør-Varanger kommune er:

- At personalet gjennom tilstrekkelig kjennskap til forskriftene er kvalifisert til å foreta riktig beregning.
- At godkjente og utprøvde skjema for beregning av vederlag etc. blir benyttet.
- At ikke beboere med komplisert inntekts/fradragsforhold blir begunstiget i forhold til andre.

3. Rutiner ved beregning m.v.

3.1 Innhenting av opplysninger

Kommunen mottar søknad fra bruker vedr. langtidsplass.

Det fattes et vedtak om opphold vedr. langtidsplass,
Brev sendes ut til beboer med:

- Brev vedr. orientering om betaling for langtidsopphold i institusjon.
- 2 eks. av orientering om vederlag”, nr. 1171 Sem og Stenersen
- Oppgave over inntektsforhold”, nr. 1172 Sem og Stenersen
- Retningslinjer for betaling i institusjon.

Frist for tilbakelevering fra søker: 2 uker fra mottatt vedtak.

Når nødvendige skjemaer er mottatt i retur er det tid for å beregne vederlag. Det er en forutsetning for å kreve vederlag at beboer først er gjort kjent med kommunens rett til det, bestemt i forskrift, og dokumentasjon på dette må foreligge i beboers mappe. Forskriften er trykt på baksiden av nevnte skjema.

Det er viktig at opplysning om sivilstand er fylt ut, da dette har betydning for vederlagsberegningen. Beboers underskrift gir fullmakt til å innhente opplysninger om inntektsforhold. En slik fullmakt har kommunen gjennom forskrift, men det er formålstjenlig å ha den med beboers vitende på de skjema som beboer sender i retur.

Korttids opphold:

Kommunen kan ta betaling pr. døgn for korttidsopphold og for den enkelte dag- eller nattopphold. Dette kan kommunen fakturere fra første dag av oppholdet.

Av vederlagsforskriftens § 6 tredje ledd, fremgår det at for beboere som har hatt flere korttidsopphold kan kommunen kreve vederlag etter vederlagsforskriften § 3, når vedkommende har vært på institusjon i minst 60 døgn pr. kalenderår.

Avlastning:

Avlastning er i forskriftens § 1 angitt som «Korttidsopphold» som primært ytes for å avlaste pårørende i deres omsorgsoppgaver. Avlastning er en gratis tjeneste.

3.2 Friperioder m.v

- Ved korttidsopphold; dersom det blir gitt tilbud om korttidsopphold til en beboer, blir det regnet døgnpris, jfr.§4 i Forskrift om vederlag for opphold i institusjon m.v.” For de 60 første dagene i kalenderåret. Fra og med den

61.dagen skal en regne vederlag som for langtidsopphold resten av inneværende år. Friperioden faller her bort. Ved nytt år blir det ved korttidsopphold igjen regnet døgnpris, jfr.§4, de første 60 dagene i kalenderåret. Betaling skal skje fra og med første oppholdsdag til den dagen oppholdet opphører. De 60 dagene trenger ikke å ha vært i sammenheng, men må være i inneværende år.

- Ved langtidsopphold; beboer har krav på ”frimåned” – dvs.: En søker som blir gitt tilbud om langtidsopphold har krav på friperiode i én kalendermåned etter innleggelse.

Unntak fra hovedregelen er dersom beboer går over fra korttidsopphold som sammenlagt har hatt 60 døgn eller mer i kalenderåret til langtidsopphold. Kommunene kan da ta betaling fra første dag av langtidsoppholdet.

Samme unntak gjelder ved flytting direkte fra en annen institusjon eller privat forpleining. Da skal tiden for oppholdet i denne institusjonen m.v. også regnes med. Annen institusjon er private/kommunale institusjoner, sykehjem, aldershjem eller boformer/boliger med hel døgns omsorg og pleie.

3.3 Utregning av oppholdsbetaling

Når vi har fått alle inntektsopplysningene, kan vi regne ut oppholdsbetalingen.

- Vedtaket blir fattet og dette sendes til beboer.
- Elektronisk melding sendes/informeres til NAV som trekker direkte i trygdeytelsene, eller til kommunen som fakturerer deler av eller hele vederlaget.

3.3.1. Inntekter

a) Folketrygdytelse: Alle inntekter fra folketrygden; grunnbeløpet, tilleggspensjon, særtilllegg, etterlattepensjon etc. Beløpet her fremkommer på post 2.2.1. i ligningsutskriften og i utbetalingsdetaljer fra NAV.

b) Andre pensjoner: Alle inntekter fra Statens pensjonskasse og kommunale pensjonskasser, selv om det er NAV som utbetaler disse. Private pensjoner skal også her tas med. Denne fordelingen i forhold til folketrygdytelsene er viktig i de tilfeller hvor beboer skal ha forsørgerfradrag. Beløpet her fremkommer på post 2.2.2. i ligningsutskriften.

c) Andre inntekter: Utenlandske pensjoner og annen inntekt fra utlandet

d) Inntekter av formue: Sør-Varanger kommune gir ikke fradrag for de som sitter i uskiftet bo.

Renteinntekter tas med i beregningen.

Salg av bolig regnes som realisering av formue og skal ikke regnes med som inntekt. Inntekter fra aksjer er litt spesielle. Aksjeutbytte (post 3.1.4) regnes som inntekt, men gevinst av aksjesalg (post 3.1.5) regnes ikke som inntekt, da dette er realisering av formuen. Derimot er renter av realisert formue inntekt.

3.3.2. Fradrag

a) Skatt

Beboer vil ofte oppgi skatt på grunnlag av forrige års ligning. Det er en fordel å sjekke dette mot det løpende trekk som foretas av NAV.

OBS: For de beboere som betaler skatt blir trekk fra NAV endret i desember. Dette på grunn av skatte fri måned. For øvrig må en be om at den utlignede skatt fremkommer på ligningsutskriften, slik at beregningsgrunnlaget blir utregnet på samme grunnlag. Ved etteroppgjør gis fradrag for utlignet skatt.

b) Gjeldsrenter

Alle slags gjeldsrenter skal tas med, ikke bare for bolig. Poster i ligningsutskrift er 3.3.1. 3.3.2. og 3.3.4. Gjeldsrenter må dokumenteres fra banken.

c) Verdipapirfond

Tap ved realisasjon av andeler verdipapirfond skal ikke tas med.

d) Forsørgerfradrag

Når ektepar bor hjemme er pensjonene deres samordnet slik at de til sammen får mindre pensjon enn to enslige pensjonister. Når en eller begge flytter på institusjon vil begge to fra NAV sin side bli regnet som enslige, med tilsvarende økning i pensjonen. Det er viktig at saksbehandler i den kommunen som velger å fakturere direkte informerer NAV om langtidsopphold slik at riktig pensjon blir registrert. Ellers vil kun de som blir trukket direkte i trygd bli endret. Målet med forsørgerfradraget, er at den som blir boende hjemme ikke skal komme dårligere ut økonomisk enn situasjonen er for en enke eller enkemann. Kommunen beregner og gjør fradrag for en «tenkt etterlattepensjon» - i de tilfeller der man ville fått økt pensjon dersom beboeren på institusjon hadde vært død.

e) Fradrag for bo utgifter

Sør-Varanger Kommune kan gi fradrag for faste og dokumenterte utgifter til bolig. Dette gjelder utgifter som husleie, kommunale avgifter, strøm, hus- og innbo forsikring og fasttelefon (ikke mobiltelefon). Fradrag blir gitt etter vurdering av økonomiske forhold.

Av vederlagsforskriftens § 5 fjerde ledd, fremgår det at fradrag også kan fastsettes på grunnlag av hva som er rimelig ut fra vedkommendes inntekt og forhold for øvrig. Personer

med fast plass i institusjon og som søker, kan gis fradrag for dokumenterte boutgifter inntil 6 måneder. Fradrag for dokumenterte boutgifter utover 6 måneder gis ikke til beboere som på innflyttingstidspunktet har et bankinnskudd utover 1 G. Beboere som har et bankinnskudd under 1 G gis fradrag for dokumenterte boutgifter i inntil 6 måneder. I særlige tilfeller kan det gis fradrag for dokumenterte boutgifter ut over 6 måneder.

Dersom beboer leier bolig kan det gis fradrag for boutgifter i oppsigelsesperioden, men maksimalt i 3 måneder fra første oppholdsday i langtidsoppholdet.

Dersom du leier hos nær familie kreves kontoutskrift fra banken som viser overførsel av husleie for omsøkt periode.

Det gis ikke fradrag for boutgifter i den perioden beboer betaler døgn sats ved korttids opphold.

3.3.3. Til beboers egen disposisjon

Det beløpet du har igjen etter at kommunen har trukket egenbetalingen, kalles gjerne kontantytelsen. Pengene skal brukes til personlig forbruk, som ikke dekkes av egenbetalingen.

Til egen disposisjon utregnes slik:

25 % av folketrygdens grunnbeløp

75 % av fribeløpet

15 % av inntekter utover grunnbeløpet

UNNTAK: De som mottar krigspensjon/krigsenkepensjon er garantert å beholde 37 % av full krigspensjon minus skatt.

3.3.4. Vederlaget - forhånds beregning

Beregningsgrunnlaget – lommepenger = VEDERLAGET

NAV pensjon trekker hver måned egenbetalingen i trygd/pensjon og overfører dette direkte til Sør-Varanger kommune, tilleggs faktura fra kommunen blir sendt direkte til beboer, dette kan gjelde egenbetaling på utbetaling fra annen pensjon, renteinntekter ol. (Vi anbefaler å opprette avtalegiro)

Vederlag for deler av året:

- Ved innflytting: Når ektepar eller en av ektefellene kommer på institusjon, stiger inntekten, men vi bruker likevel årsbeløp, og dividerer på tolv måneder, til beboers gunst.
- Ved permisjon: Når en beboer med fast plass i institusjon blir innlagt på sykehus, skal normalt ikke vedkommende skrives ut av institusjon. Oppholdet blir regnet som permisjon. Dersom institusjonen lar en ny beboer disponere plassen, vil vederlaget falle bort.
- Ved dødsfall: Når en person dør skal en ta betaling til og med dødsdagen. Det er også viktig å tilbakebetale det som er trukket/betalt for mye i døds måneden. Dette samordnes med endelig etteroppgjør. Ved dødsfall kan du levere forhåndsligning. Kommunen må forhåndsvarsle til etterlatte/boet om at etterberegning vil bli foretatt så snart forhåndsligningen eller likningen foreligger.
- Deling av dobbeltrom:
- Dersom du uten å ønske det, blir lagt på dobbeltrom skal det trekkes fra et fribeløp på 40.400 kroner i året (2019), og 41.600 kroner i året (2020)
- Dette gjelder alle langtidsopphold.
- Kommunen sin praksis fra 1. januar 2020 er at forhøyet fribeløp månedlig refunderes/utbetales med grunnlag i eget vedtak (etteroppgjør).

Betalingsvedtaket skal inneholde:

- Opplysninger om klagemulighet
- Opplysninger om hjemmel i vedtaket og fakta vedtaket bygger på.
- Legge ved brev som opplyser om de praktiske sidene rundt vedtaket og at et etteroppgjør vil finne sted når likningen er klar.

3.4 Klage på vedtaket

En eventuell klage med begrunnelse skal sendes til saksbehandler som har fattet vedtaket. Klagefrist er 3 uker etter at beboer har mottatt underretning om vedtaket. Fylkesmannen er klageinstans. Klagen sendes skriftlig av saksbehandler med utfyllende informasjon om saksgangen. Vedtaket kan påklages av beboer selv, av nærmeste pårørende på beboers vegne (ektefelle, samboer, barn eller søsken) og av verge.

3.5 Nye vedtak og Etteroppgjør

Nye vedtak dersom:

- Den økonomiske situasjonen til beboer endrer seg vesentlig (reduerte renteinntekter, økte trygdesatser, økt skatt og lignende)
- Tidligere vedtak viser seg å være bygget på uriktige opplysninger
- Skatteoppgjøret for foregående år viser at det ikke er beregnet riktig vederlag
- Dersom den hjemme boende ektefelle også flytter inn på institusjon, må det foretas ny beregning av den beboer som før fikk forsørgerfradrag. Dette skal nå bortfalle.

Etteroppgjør:

Vederlagsberegningen baseres på årets nettoinntekt (inntekt minus skatt og gjeldsrenter). Siden kommunen krever løpende vederlag, må imidlertid årets inntekt forhånds stipuleres til det man tror vil være riktig vederlag på bakgrunn av beboerens økonomi. Det er først når det foreligger ligning for foregående år at man sikkert kan fastslå den riktige nettoinntekten for dette året. Fordi det kan skje endringer i for eksempel pensjonen, renteinntekten, skatt osv. i løpet av året, er det en stor mulighet for at det forhåndsstipulerte beregningsgrunnlaget ikke vil være riktig.

Etterberegning skal utføres snarest mulig etter at likningsutskriften foreligger (fra slutten av juni til november) Det er viktig at beboer blir opplyst ved innflytting om at et etteroppgjør vil finne sted.

Et etteroppgjør ved dødsfall kan gjøres så snart saksbehandler mottar en forhåndsligning fra etterlatte/boet.

Ved etterberegningen er det riktig å bruke et gjennomsnitts grunnbeløp. Det vil også forenkle arbeidet.

- Medfører kontrollberegningen at vederlaget korrekt beregnet skulle ha vært satt lavere, slik at beboeren dermed har betalt for mye i vederlag, skal kommunen tilbakebetale dette til beboeren.
- Medfører kontrollberegningen at vederlaget skulle ha vært satt høyere, kan kommunen kreve etterbetaling.

Før etteroppjøret kan gjøres, må følgende opplysninger innhentes:

- Kopi av ligningen m/utliknet skatt fra skatteetaten.
- Utskrift av utbetalingsdetaljer pr. desember for å kunne summere totalt trekk av vederlag i trygden.
- Oversikt over totalt vederlag fakturert direkte fra kommunen.
- Finne gjennomsnittlig grunnbeløp.
- Holde oversikt over andre endringer i beboerens økonomi som beboeren selv eller andre har gitt beskjed om.

Etterberegningen bygger på følgende elementer:

- Den aktuelle inntekten med utgangspunkt i hva som framkommer av selvangivelsen.
- Faktisk avregnet skatt slik den framkommer av skatteavregningen.
- Det beboer har betalt i vederlag, det som er innbetalt fra folketrygden og det som er innbetalt ved kommunalt krav.

Ved etteroppgjør for deler av et år der beboer ikke har hatt inntekt hele året, brukes gjennomsnittlig grunnbeløp for den perioden beboeren har hatt inntekt. Har beboeren hatt inntekt hele året, men ikke hatt betalingsplikt hele året, bruker vi gjennomsnittlig grunnbeløp for hele året for så å avregne for den perioden vedkommende har hatt betalingsplikt.

3.6 Tjenester som dekkes av vederlaget

I forskriften §7 står det at "vederlaget skal omfatte kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner m.v. samt helsetjenester som kommunen organiserer etter lov om helsetjenesten i kommunen i §1-3 andre ledd. I uttalelser i forhold til §7 fra Helsetilsynet står det; "siden bestemmelsen ikke er uttømmende skal kommunen konkret vurdere hvilke andre ytelser som eventuelt skal være omfattet av vederlaget. Vurderingen av hvilke ytelser dette gjelder kan bli ulik for de forskjellige beboergruppene Se rundskriv IK – 25/96 fra Statens Helsetilsyn.

Følgende tjenester inngår i vederlaget:

- Lovpålagte helsetjenester
- Spesialtjenester
- Ergoterapi
- Utgifter til medisin
- Tannhelsetjenester
- Nødvendige reiseutgifter til og fra institusjon
- Kost og losji (herunder hygieneartikler som såpe, Shampo, tannkrem, tannbørste og lignende)
- Vask og strykning av tøy. Vanlig reparasjon av tøy som kan gjøres på institusjonen. Sy i navnelapper.

Følgende tjenester inngår ikke i vederlaget:

- Fotpleie og frisør
- Hudpleieprodukter for egen velvære
- Batterier og forsikring av høreapparat
- Innkjøp og reparasjon av briller
- Tap av tannprotese
- Mobiltelefon, fasttelefon, avisabonnement, pc og tv apparat

Brukeren har selv ansvar for innkjøp av klær og sko.

Pårørende oppfordres til å vaske finere tøy som trenger spesialbehandling.

3.7 Opphør av institusjonsoppholdet

Plikten til å yte vederlag gjelder til og med den dagen institusjonsoppholdet opphører. Når en person dør skal en ta betaling til og med dødsdagen. Det er også viktig å tilbakebetale det

som er trukket/betalt for mye i døds måneden. Dette samordnes med endelig etteroppgjør. Ved dødsfall kan en be om forhåndsligning. Kommunen må forhåndsvarsle til etterlatte/boet om at etterberegning vil bli foretatt så snart forhåndsligningen eller likningen foreligger. Ved opphør regnes innflyttingsdag og utflyttingsdag som et døgn til sammen. Ved etterberegning for deler av et år og beboer ikke har hatt inntekt hele året, benyttes gjennomsnittlig grunnbeløp for den perioden beboeren har hatt inntekt. Har beboeren hatt inntekt hele året, men ikke hatt betalingsplikt hele året, brukes gjennomsnittlig grunnbeløp for hele året for så å avregne for den perioden vedkommende har hatt betalingsplikt.

3.8. Maksimal- og minimumspriser

Sør-Varanger kommune bruker helse- og sosialdepartementet sine maksimalpriser på korttidsopphold inntil 60 dager i kalenderåret. For korttidsopphold på institusjon må du betale kroner 170 per døgn (2020).

Døgnsatsene for korttidsopphold gjelder for opphold som ikke varer mer enn 60 døgn i kalenderåret.

Ved langtidsopphold benyttes ikke "faste" priser som ved korttidsopphold. Betalingen skjer med hjemmel i §3 i vederlagsforskriften. Beboerens inntekter må fastsettes for å kunne foreta en beregning av egenbetalingen.

Som grunnregel skal ikke betalingen overstige kostnaden ved å drive en institusjonsplass. Dette kalles kurdøgnprisen. Regelen om kurdøgnpris som maksimalsats medfører i realiteten svært sjelden noen begrensning i vederlagsberegningen. Kurdøgnprisen blir regnet ut fra budsjetterte brutto driftsutgifter minus brutto driftsinntekter. (Innbetalinger fra beboerne holdes utenfor.)

4. Sammendrag

Når forskriftene åpner for å bruke skjønn, gjør saksbehandler dette i samråd med administrasjonen, eller etter delegert fullmakt.

Vi oppsummerer med at følgende virkemidler må tas i bruk for å nå målsettingen om lik saksbehandling:

- Alle beboere må ha et eget vedtak for vederlagsberegning umiddelbart etter innflyttingen. (Dvs. så raskt som saksbehandler får innhentet de opplysninger som må til for å regne ut vederlaget.)
- Ved vesentlige endringer som saksbehandler får beskjed om, fattes det nytt vedtak. (Nytt forskuddstrekk ved årsskiftet eller nytt grunnbeløp i mai regnes ikke som vesentlige endringer.)

- Alle beboere må etter beregnes snarest mulig etter at ligningsutskriften foreligger.
- Ved dødsfall bør etterberegning skje så snart det er praktisk mulig, jmf.evt. Forhåndsligning.

5. Annen praktisk informasjon

NAV

- Omregning av pensjoner på ektepar/samboere ved langtidsopphold
Ektepar/samboere har redusert grunnpensjon (90%). Når den ene får langtidsopphold i institusjon, skal begge omregnes til enslige fra den 1. i måneden etter innflytting. Det vil si at begge får økte pensjoner hos NAV. Tildelingskontoret vil sende brev til NAV om omregning av pensjoner.

Melding om ny adresse ved langtidsopphold

- Alle som flytter i Norge har plikt til å melde flytting innen 8 dager etter flyttingen jfr. Lov om folkeregistrering § 7. Melding om flytting kan gjøres elektronisk på skatteetatens sider på internett, eller på skjemaet «Flyttemelding». Skjemaet sendes til: Skatteetaten v/Folkeregisteret, Postboks 6310, 9293 Tromsø. Hovedregelen er at du skal være registrert som bosatt der du oftest sover. Hvis du er gift, regnes du som bosatt der du og ektefellen din hadde felles hjem.

Grunnstønad og hjelpestønad fra NAV

- Begge stønadene opphører ved langtidsopphold. For å melde fra om opphør eller ved andre spørsmål, kontakt NAV på telefon 5555 3333.

Bostøtte fra Husbanken

- Kommunal- og statlig bostøtte opphører ved langtidsopphold. For å melde fra om opphør eller ved andre spørsmål, kontakt boligkontoret i Sør-Varanger kommune.